

ГОД. XVI.

ПОЗОРИШТЕ.

ВРОЈ 43.

УРЕЂУЈЕ А. ХАПИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака представа, изнче сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

РАД СРПСКОГ КРАЉЕВСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА.

(Свршетак.)

Стаяње по ходницима и у трему.
— Забрањено је свакому бавити се без улазнице по ходницима позоришним и у трему за време представе. (Наредба од 1872. бр. 343.)

Стаяти изван клупа у партеру није слободно. (Наредба од 1872, бр. 343.)

Статисти. — Статисти морају бити правилно и природно масковани и костимовани. На по сахата пре представе редитељ ће свакад прегледати како су се статисти масковали и обучили, па ако опажа да је што неправилно и неприродно, наредиће да се то одмах поправи. Ако који статист не би ни посме напомене редитељеве поправио неправилност и неприродност своје маске и костима, редитељ га ће пустити на позорницу. — Позоришни хаљинар и власувљар биће дужни на по сахата пре представе прегледати све статисте, који имају послу на позорници, да ли су правилно и природно масковани и обучени. Нарочито ће обратити пажњу на њихове бркове, браде, капе, власуље и држање. Што год опаже неправилно, поправиће одмах па јавити редитељу, да и он учили свој преглед. — Статистима није слободно излазити из њихове облачионице, док их њихов старешина не позове. (Наредба од 6 септембра 1878, бр. 257, и окружница од 16 августа 1889, бр. 388.)

Суделовање ван позоришта. — Нико од господе и госпођа чланова народнога позоришта не може суделовати у концептима и забавама по другим локалима ван позоришта, без претходнога одобре-

ња позоришне управе. Молба, која се овога ради поднесе управитељу, подносиће се свакда на оцеју позоришном одбору и за тим ће следовати одлука. (Окружница, 8 септембра 1889. бр. 445.)

Читаћа проба. — 1. Сваки глумац и глумица макар им била подељена најмања улога, биће дужни доћи тачно у одређеним саставима на читаћу пробу онога комада, у коме буду имали послу. Свако задоцњење или изостанак од читаће пробе бележиће се строго и подносити управитељу.

2. Ко год има ма најмање послу у комаду дужан је пажљиво пратити сваки комад до свршетка. Нико не сме отићи са читаће пробе, док се не прочита сваки комад до краја.

3. Препоручује се свима члановима да се на читаћој проби уздржавају од разговарања, шапутања, шушканja, честог излажења и улажења, и у опште од свега онога што би сметало правилном читаћу комада.

4. Нико не сме улазити на читаћу пробу ко нема послу у комаду.

5. Одредиће се свакад један послужитељ, који ће за време читаће пробе стајати на вратима, и само између чинова, кад драматург даде потребна одмора, послуживати гг. чланове, ако коме што затреба. Тај послужитељ не сме пустити никога на читаћу пробу, осим гг. чланова који имају послу у комаду.

6. Надзорник позорнице бележиће на свакој читаћој проби строго: задоцњења

и изостанке поједињих чланова и у опште све, што је противно тачки 1, 2, 3 и 4 ове наредбе, и што год буде кварило ред и сметало правилном току саме про-

бе. Свој извештај, с потписом драматурговим, подносиће редовно управитељу одмах, чим се читаћа проба сврши. (Окружница, 14 августа 1889, бр. 387.)

И И С Т И Џ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Мехурићи, шаљива игра у 3 чина, написао Г. Чики, превео с мађарског М. А. Јовановић. Приказана по други пут у Новом Саду 30. децембра о. г.)

Превод? — Превод.

Ша ипак није превод, — није туђинштина. Нема у овом позоришном делу ништа, што би било специфично мађарског народа, са чијег је језика дело преведено. Ми Срби нарочито, осим што се трзамо на имена туђинског звука (Ги-зела, Аранка, Бела, Алладар) у комаду, сасвим га можемо слушати као свој оригинал. Слика је то, ухваћена из живота онаквог, ћакав јесте, из живота опште народног; нацртана је једна рђава страна (велико) варошког живота, каквих варошана има свуд, а понаособ код нас у благословеној Угарској. Рахат-жавот, сјај, пирровање, расипање, комодитет — ко се тим већма одликује него становници благословене Угарске, Мађари у првом реду, а одмах с њима слатки ми, Срби (само што је Срба мало а да би упали свету у очи). Карлово купатило у Чешкој, које лечи славни катар у стомаку, добива своје болеснике највише из Угарске, а економско бакротство „не мање“ је највише код нас на дивном реду, јер ми смо у погледу економије данас лепо дотерали до — робова јеврејском народу.

Ако је позориште школа, ако позорница с успехом може проповедати какво начело, онда ово позоришно дело мађарског великана Чики ја има врло велику вредност, и ми смо захвални не само писцу на дару, него чак и преводиоцу на труду. Међу свима приказаним својим позоришним делима, на броју 26, нема овај плодовити писац бољег, а репертоар мађарског и српског народног позоришта нема здравијег друштвеног комада. Чики је овде не само сликар, него прави учитељ, и то врло јасан учитељ, који одврћа од лакомислености и предрасуда, а упућује на трезвени и здрав живот.

Наше се доба размеће, како је у просвети напредовало, како негује науке, диже школе и др., али је света истине, да се обичне грађанске врлине, које воде правој срећи, све већима губе. На место смерности, озбиљног рада, морала и народног понаса, видимо међу бољим кру-

говима ташгину, лакомисленост, разврат и отупелост спрам имена човек и народ. Богатство је врло добра ствар кад га употребимо за средство, да нам служи за постизавање виших цели, али ако га не умемо употребити, онда богатство може бити извором многих зала. Бити имућан, то још није срећа већ по себи, него може само довести до благостања и среће. Али да се њим умемо користити, треба бити паметан. Паметан је пак онај, који се памети учио, — у школи, у породици, у друштву. Нарочито породица и друштво су главни учитељи „мудrosti живота“. Може школа сејати какво семе хоће — без добра утицаја у породици и друштву нема среће. Примери у животу, ако нису добри, порушује сва правила, која је школа дала.

Зато су и позоришта, ти огранци школа, у којима се поучавају без разлике старији и млађи, вазда прихватала посао онде, где га школа из својих рук пушта. Друштвене махне, ташгину, обест, лакомисленост, раскош, поправљају људи с позорнице већ у најстарија времена. Нису позорнице давале нити дају само естетичког уживања, него дају и етичке ране, озбиљне, здраве поуке.

*

Даровити Чики је баш таквим комадима достигао славу позоришног писца, где је узимао предмет из социјалног живота.

И „Мехурићи“ су пуни поука. Не ћемо овде казивати целог садржаја и састава овог дела, које је писац назвао „шаљивом“ игром само зато, што је пуна веселих призори, али јој је смрт најозбиљнији. Комад је нашој публици познат од пре 2 године, кад је први пут приказан. Већ смо тада имали прилике уверити се како о једрини тенденције, тако и о вештом драмском склопу и обилатости радње. Освежићемо само главну мисао у њему: Једна имућна породица пропада само зато, што муж и жена нису паметни. Сидонија Шолмаји је рђаво власница била и сама, па је рђаво власник и своју децу, научивши их на нерад, раскош и вечито забављање, које махне имају за собом као редовну последицу, да пошто сатаре ма како имућну кућу материјално, доводе изненађене чланове до

очајања и — онда још један корак даље. Муж Шолмаји је био „разборит“ човек, али није био паметан: место чакшира носио је сукњу. Тим је онда све речено и лако је погодити последице. Дошло је до материјалне и моралне пропasti. Истина, овде се једаред слуčajno забило да је неки честити, имућни рђак, иначе од госпође Шолмаји непризнавани и избегавани „простак“, спасао породицу Шолмаји од... онога што би морало наступити, али то је само слуčaj. Други пут пропадну хиљаде породица, а такав пријатни случај не наступи, помоћ изненада не искрсне.

* * *

Голема штета, што су „Мехурићи“ готово пред празним клупама давани. То је у толико чудније, што је о комаду напред такав глас ширен, да је један од најбољих Чикијевих. За такав га је и пре две године примила како критика, тако и публика. Па шта сад једаред би? Је ли српска новосадска публика, која до сад ревносније долажаше у позориште, већ сустала? Или не налази у поучним делима забаве? Или... можда је и нешто треће криво? Можда је неки део позоришних посетилаца заплашен силним убјествима (српски: муритатима), која је ове сезоне на позорници вапој видео? Биће када свачега помало. Но сад како му драго. Ми жалимо онога, који је год могао доћи на „Мехуриће“ да ужива, а није дошао, и такви нека мам завиде, јер то вече било је у позоришту заиста вече правог уживања. — Видело се то и на самим глумцима, који су, осећајући, да је оно, што дају, добро, настојали, да то добро добро и прикажу. Ако икад, овом приликом их морамо све похвалити; свак је дао колико год му доноси снага и уменje. **Б. Б-ћ.**

КР. СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Репертоар) У кр. српском народном позоришту одређен је био овај ред позоришних представа:

У уторак 17. децембра: „Госпође и хусари“. Шаљива игра у 3 чина, написао гроф А. Федро, превод с пољскога.

У четвртак 18. децембра: „Мишел Перен“, или „Увода против своје воље“. Шаљива игра у 2 чина, од Мелвиља, превео с немачког Лаза Телечки.

У суботу 21. децембра: први пут: „Поп Коста“. Комедија у 3 чина. По роману Лудовика Алевија написао Хектор Кремије и Џер Декурセル. Превео с француског Душан А. Ђокић.

У недељу 22. децембра: „Отаџбина“. Драма

у 5 чинова, написао В. Сарду, превео Сава Рајковић.

П О З О Р И Ш Т Е.

(Комедија без излаза.) У Мадриду је пре неколико дана представљан нов комад чуvenог шпањолског драматичара Хосеа Ечегареа. Комад је у три чина и зове се: „Комедија без излаза.“ У њему су мисли и говори тривијални, а радња је веома праста. Листови мадридски доносе рецензије, у којима се не изражавају нимало похвално о овој новој Ечегаревој комедији, па веле, да је допадање публике било више намењено личности песниковој и успомени на његова ранија дела, него новом комаду.

Основа је комаду политичка, и догађаји у њему имају интереса и разумљиви су само за известан број људи, који су у њих посвећени, али после неколико година не ће моћи нико да разуме комад, нити ће он бити од какве вредности.

Први чин комедије почиње у канцеларији министровој, а овај је министар писац сам. Ечегаре је године 1875. био министар просвете. У другом чину, после неколико година, излази Ечегаре на позорницу са својим пуним именом, али овога пута као драматски песник.

У М Е Т Н О С Т .

(Дете виртуоз) У Бечу се на јавним концертима продукује на клавиру дете од седам година, Раул Кочалски, Пољак, који је слушаоце своје удизно и усхитио. Диве се лакоћи и поузданости његових ручица, као и музикалну му осећају. Мали Пољак свира најтекже комаде од Баха, Шумана, Шопена, Листа, Брамса и др. Кажу, да вештина Моцартова у детињству ни слуга није могла бити вештини Кочалскога. Он не може, да богме, да ухвати октаву, за то по потреби, хвата само горњу ноту. Ова свира Бетовенове сонате без запињања, чисто и без погрешке.

С И Т Н И Ц Е .

(Не квари никоме воље.) Жена. Тако сам ти болнा, да би најволела одмах умрети.

Муж. Та знаш, оно ти ја нисам никад воље кварио, па не ћу ни сада!

(Није лопов.) Тужили Симу, што је Перу назвао лоповом.

Сима се обако бравио:

— Та ја не кажем, да је Пер је лопов, него само велим, да бах ја свој изгубљени новчаник за цело нашао, да ми Пер није помагао тражити га.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

33. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

ПРЕДСТАВА ЗА НАРОД СА СПУШТЕНИМ ЦЕНАМА.

У НОВОМЕ САДУ У ПЕТАК 27. ДЕДЕМБРА 1891.

ПУТ ОКО ЗИЈЕВА ЗА ОСАДСЕТ ДАНА

СА ПРЕДИГРОМ

ОПКЛАДА ЗА МИЛНОН.

ГЛУМА С ПЕВАЊЕМ, ИГРАЊЕМ У 5 РАЗДЕЛА И 14 СЛИКА, НАПИСАЛИ А. Д' ЕНЕРИ И ЖИЛ ВЕРН, ПРЕВЕЛИ МИЉЕР И БАДАЛИЋ, ЗА НАШУ ПОЗОРНИЦУ ИНСЦЕНИСАО МИЉКОВИЋ. МУЗИКА ОД СУПЕ-А. РЕДИТЕЉ: МИЉКОВИЋ.

Предигра. Слика I. „Опклада за милион.“ — I. Раздео. Слика II. „На каналу Суједском.“ Слика III. „Удовица Рацина.“ — II. Раздео. Слика IV. „На ломачи.“ — Слика V. „У име закона!“ Слика VI. „Змијска пећина на Борнеју.“ — III. Раздео. Слика VII. „Копач злата од С. Франческа.“ — Слика VIII. „Нападај на пачифичкој жељезници“ — Слика IX. „Пиновски степени чиска.“ — IV. Раздео. Слика X. „На лађи Хенријети.“ — Слика XI. „Капетан Фог код станице Керни.“ — V. Раздео. Слика XII. „У чамцу на бурним валима.“ — VI. Раздео. и ужасна експлозија лађе Хенријете.“ — Слика XIII. „Злочинац од своје воље.“ — Слика XIV. „Троје сватова у једаред.“

ОСОБЕ:

Филеас Фог	Чланови	Миљковић	Кромарти, капетан америка
Тома Фланаган	ексцентри	Марковић	ског брода
Валтер Ралф	клуба у	Жикић	Илић
Пои Суливен	Лондону	Славнић	
Андреја Сгујарт		Лукић	Рајковић
Фикс, детектив, (полицијни агенат)		Бакаловић	Стевановић
Ерђибелд Керзки, богат американац		Спасић	Славнић
Паспарту, слуга у клубу		Добриновић	Васиљевић
Маргарета, прања		С. Миљковићка	Д. Васиљевићка
Ауда, удовица индијскога Раџаха		С. Вујићка	Т. Лукићка
Немеја, њена сестра		С. Бакаловићка	Т. Станковић
Накахира, робиња		М. Марковићка	Живковић
Кондуктер I. и II. Крманош. I. и II. Индијанац. Машиниста. Бројавни слуга. Морнари, Брамини.			Станковић
Индјијанци. Бајадере. Констеблери. Чиновници жељезнички. Народ.			Илић

Ко од наших поштованих претплатника жели своја места и за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у писарници позоришној најдуже до 11 са. пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.